

“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पूर्वाधारः
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका विकासको मूल आधार”

जानकी गाउँपालिका अध्यक्ष श्री गणेश चौधरीज्यूबाट
जानकी गाउँपालिकाको बाह्रौँ गाउँ सभामा प्रस्तुत
आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को

नीति तथा कार्यक्रम

जानकी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
दुगौली, कैलाली
सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

जानकी गाउँपालिका

बाह्रौँ गाउँ सभा बैठकमा प्रस्तुत

आर्थिक वर्ष २०८०/०८१

नीति तथा कार्यक्रम

जानकी गाउँपालिकाको बाह्रौँ गाउँ सभा बैठकका उपाध्यक्षज्यू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतज्यू, सभाका सम्पूर्ण सदस्यज्यूहरू, गाउँपालिकाका सम्पूर्ण कर्मचारी मित्रहरू र सञ्चारकर्मी मित्रहरू मेरो व्यक्तिगत तथा गाउँपालिका परिवारको तर्फबाट सम्पूर्णलाई हार्दिक कृतज्ञता सहित स्वागत गर्दछु ।

यस गरिमामय सभामा गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम पेश गर्न पाउँदा मैले आफुलाई गौरवान्वित महशुस गरेको छु । वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमाका क्रममा गाउँपालिकालाई विभिन्न माध्यमबाट सुझाव दिनु हुने सम्पूर्ण आमा, बुवा, दाजुभाई तथा दिदी बहिनीहरू लगायत आम गाउँपालिका बासीहरूलाई हार्दिक आभार सहित हामी सबैको तर्फबाट धन्यवाद व्यक्त गर्दछु । यस अवसरमा नेपालको प्रजातान्त्रिक आन्दोलन, राजनीतिक अग्रगमन र लोकतन्त्रको सवलीकरणको क्रममा भएका ऐतिहासिक आन्दोलनहरूमा आफ्नो जीवन उत्सर्ग गर्नु हुने सम्पूर्ण शहिदहरूप्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु । साथै सहिद परिवारजनमा हार्दिक सम्मान प्रकट गर्दछु ।

राष्ट्रियता स्वाधीनता, लोकतन्त्र, सामाजिक न्याय, समानता र समृद्धिको लागि संघर्ष गर्नु हुने नेपाली नागरिक त्यसको नेतृत्व गर्नु हुने राजनीतिक दलका अग्रजहरू, नागरिक समाज, मानवअधिकारकर्मी, सञ्चार जगत लगायत सम्पूर्णमा उच्च सम्मान र प्रशंसा गर्दै हार्दिक आभार तथा सम्मान प्रकट गर्दछु ।

आदरणीय उपस्थित गाउँ सभाका सदस्यज्यूहरू ,

नेपालको संविधान अनुरूप नयाँ ढाँचामा प्रशासनिक व्यवस्थापन गर्नु पर्ने चुनौतीसँगै जानकी गाउँपालिकाको भौतिक पूर्वाधार विकास भई नसकेको र प्रशासनिक भवनको अभावका बीचमा गाउँपालिकालाई अगाडि बढाउँदै लैजानु पर्ने चुनौतीहरू हामी माझ विद्यमान छन् । गाउँबासीहरूको आकांक्षामा बढोत्तरीलाई एकैपटक सम्बोधन गर्न विद्यमान स्रोत साधनको सिमितताले पुरा नहुन सक्छ,

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पूर्वाधारः
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका विकासको मूल आधार”**

यद्यपि अवसर र चुनौतीहरु हामी माझ भईरहँदा पनि आगामी दिनहरुमा गाउँबासीको आवश्यकताहरुलाई सम्बोधन गर्ने प्रतिवद्धता व्यक्त गर्दछु ।

क. विद्यमान अवसरहरु:

१. संविधानतः अधिकार सम्पन्न स्थानीय सरकार स्थापना भै २२ वटा एकल अधिकार सहित विविध साझा अधिकार किटान हुनु ।
२. आफ्ना अधिकार क्षेत्रका विषयमा ऐन, कानून तर्जुमा, योजना तर्जुमाको अभ्यास हुनु ।
३. विकास निर्माणका विविध विषयमा नीति कार्यक्रम तथा बजेट सञ्चालन गर्ने अधिकार प्रष्ट हुनु ।
४. गाउँपालिका भित्र भौगोलिक तथा सांस्कृतिक विविधता रहनु ।
५. सबै वडामा सडक पूर्वाधारको पहुँच हुनु ।
६. सडक निर्माणमा भएको लगानी संगै गाउँपालिकामा उत्पादित कृषिजन्य उत्पादनलाई बजार सम्मको पहुँच स्थापित हुनु ।

ख. विद्यमान चुनौतीहरु:

१. रोजगारउन्मुख सीपमूलक शिक्षाको विकास गर्नु ।
२. बजारको सूचना कृषकलाई समयमा नै उपलब्ध गराउनु ।
३. गुणस्तरीय बीउबिजन/मलखाद समयमा नै उपलब्ध गराउनु ।
४. युवा जनशक्तिलाइ कृषि व्यवसाय प्रति आकर्षित गर्नु ।
५. ब्यावसायिक कृषकको संख्या वृद्धि गर्नु ।
६. वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका सीप युक्त युवाको सीप तथा पुँजीलाई उद्यम विकासमा उपयोग गर्नु ।
७. निर्माण भएको पूर्वाधारको मर्मत संभार पद्धतिको विकास गर्नु ।
८. सडक लगायतका पूर्वाधारको उपयोग योजना ,डिजाइन तथा ड्रइड विना गरिने सडक तथा अन्य पूर्वाधारका संरचना निर्माणको कार्यलाई रोक्नु ।
९. बाढी तथा डुवान लगायतका प्रकोपको उच्च जोखिम भएका वस्तीमा भवन निर्माण कार्यलाई रोक्नु ।
१०. प्राकृतिक स्रोत तथा नदिजन्य पदार्थ (ढुंगा,गिट्टी,बालुवा) को दोहन रोक्नु ।
११. गाउँपालिकामा रहेको सिमा विवाद समधान नहुनु ।

ग. चालु आ.व. २०७९।०८० को हालसम्मका प्रमुख उपलब्धीहरुको संक्षिप्त विवरण

१. प्रशासन शाखा

- गाउँपालिका स्तरीय कार्यक्रम/बैठक तोकिएकै समय सुरु हुने गरेको ।
- गाउँपालिका स्तरीय कार्यक्रम/बैठकमा जंक फुडको सट्टामा स्थानीय उत्पादनको प्रयोग गरि खाजामा ढिक्री, सेल रोटि आदीको प्रयोग गर्ने गरिएको ।
- कार्यालयको आफ्नै स्वामित्वमा रहेको भवनमा कार्यालय नयाँ व्यवस्थापन भएको ।

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पूर्वाधारः
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका विकासको मूल आधार”**

- भू-उपयोग क्षेत्र वर्गीकरण गरिएको ।
- गाउँपालिकाको अवधिक विकास योजना निर्माण भई कार्यान्वयनको चरणमा रहेको ।

२. योजना तथा पूर्वाधार विकास शाखा

- वडा नं ४ र ७ मा सेन्सर सडक बत्ति जडान कार्य संचालन भएको ।

३. कृषि विकास शाखा

- कृषिमा उत्पादन बढाउ अनुदान लैजाउ कार्यक्रम आगाडी बढेको ।
- १ वडा १ कृषि प्राविधिकको व्यवस्था भएको ।
- पालिकाको ३ वटा सामुदायिक विद्यालयमा विद्यार्थी कृषि करेसावारी कार्यक्रम संचालन भएको ।

४. शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा

- जानकारी गाउँपालिकाको गाउँ खेलकुद विकास ऐन, २०७९ बनेको ।
- जानकारी गाउँपालिकाको शिक्षा ऐन, २०७९ बनेको ।
- जानकारी गाउँपालिका विद्यालय समायोजन तथा शिक्षक दरबन्दी मिलान गरिएको ।
- ✓ विद्यालयको स्थलगत अनुगमन तथा तथ्यांक संकलन ।
- ✓ विद्यालयका वि.व्य.स. अध्यक्षसंग विभिन्न चरणमा छलफल तथा अन्तरक्रिया ।
- ✓ जानकारी गाउँपालिका सामुदायिक विद्यालय समायोजन तथा शिक्षक दरबन्दी मिलान कार्यविधि, २०७९, निर्माण ।
- ✓ गाउँ शिक्षा समितिको बैठकबाट जानकारी गाउँपालिका विद्यालय समायोजन तथा शिक्षक दरबन्दी मिलान कार्यविधि, २०७९ को प्रावधान बमोजिम जानकारी गाउँपालिका सामुदायिक विद्यालय समायोजन तथा शिक्षक दरबन्दी मिलान कार्यदल गठन ।
- ✓ जानकारी गाउँपालिका सामुदायिक विद्यालय समायोजन तथा शिक्षक दरबन्दी मिलानको मस्यौदा निर्माण ।

५. सामाजिक सुरक्षा तथा पञ्जीकरण ईकाइ

- सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण प्रकृत्यालाई बैंक मार्फत वडामै वितरण भईरहेको बैंकहरुमा लामो लाईन लाग्न झन्झट टरेको ।

६. खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन आयोजना

- वर्ल्ड बैंकको सहयोगमा खानेपानी क्षेत्रगत सुशासन तथा पूर्वाधार सहयोग कार्यक्रम संचालनका लागि जानकारी गाउँपालिका, प्रदेश सरकार र खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन विभाग संग सम्झौता भएको छ ।
- WASH Plan निर्माणका लागि गाउँपालिका स्तरमा आवश्यक तथ्यांक संकलन भएको ।

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पूर्वाधारः
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका विकासको मूल आधार”**

- नविकरणीय उर्जा प्रवर्धनका लागि इन्फ्रारेड चुलोमा अनुदान र गोबर ग्याँस निर्माण तथा जडान कार्य अगाडी बढाएको ।

७. महिला विकास शाखा

- अपाङ्गताको बर्गिकरणको लागि पालिकामा नै डाक्टर आउने व्यवस्था मिलाइएको ।

८. सूचना प्रविधि शाखा

- गाउँपालिकाको १,४,२७ नं. वडाको मुख्य चोकमा सुरक्षा व्यवस्थापनको लागि CCTV Camera जडान भएको ।
- पूर्ण रुपमा सूचना प्रविधि मैत्री गाउँपालिका बनाउने कार्य प्रारम्भ भएको ।

९. वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा

- स्थानीय आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र मार्फत मौसम पूर्वानुमानका सूचनाहरुको नियमित अनुगमन अवलोकन गरि सोहि अनुसार नियमित सूचनाहरु समुदायलाई दिईरहेको ।
- गाउँपालिकाको आ व २०७९।०८० को निति तथा कार्यक्रममा सूचना मैत्री गाउँपालिका बनाउने निति अनुसार पहिलो पटक जल तथा मौसम विज्ञान विभागको सूचना पत्र मार्फत घर घरमा प्रवाह गरिएको ।
- विभिन्न संघ संस्थाहरुको सहयोगमा पालिकाका १ हजार ४ सय २८ घरधुरीलाई १५ हजार ५ सय का दरले २ करोड २१ लाख ३४ हजार बाढी प्रभावित परिवारहरुलाई अग्रिम नगद सहयोग गरेको ।
- छिटो छरितो राहतका लागि व्यवसायीहरु संग अग्रिम सम्झौता र कार्यान्वयन ।
- आ व २०७९।०८० को निति तथा कार्यक्रम अनुसार जन्मदिनमा आफ्नो नाम आफ्नो रुख कार्यक्रम सन्चालन ।
- बहु विपद् पूर्वसूचना प्रणालीका लागि जानकारी गाउँपालिका वडा नं ४,६ र ९ मा पहिलो पटक Audio Emergency Warning and Notification System (साइरन प्रणाली) जडान भएको ।

अब म गाउँपालिकाको आगामी आ.व. २०८०/०८१ को वार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट निर्माणका आधारहरु यस गरिमामय सभा समक्ष प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

१. नेपालको संविधान, २०७२
२. स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४
३. स्थानीय तहको बजेट तथा योजना तर्जुमा दिर्दर्शन, २०७४ (परिमार्जित)
४. राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४
५. अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४
६. संघीय र प्रदेश सरकारबाट जारी भएका नीति, कानून तथा मापदण्डहरु

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पूर्वाधारः
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका विकासको मूल आधार”**

७. गाउँपालिकाले तयार पारेका नीति, कार्यविधि, निर्देशिकाहरू
८. विषयगत समितिबाट आएका नीतिगत विषयहरू
९. स्थानीय सरोकारवालाहरूसँगको सुझावहरू

गाउँ सभा सदस्यज्यूहरू,

अब म गाउँपालिकाको आगामी आ.व. २०८०।०८१ को वार्षिक विषयगत क्षेत्र अन्तर्गत नीति तथा कार्यक्रम यस गरिमामय सभा समक्ष प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रमहरू:-

(क) आर्थिक विकास क्षेत्र

१. कृषि विकास:-

- १.१. बैदेशिक रोजगारी गुमाएर फर्कनु भएका तथा बेरोजगार बस्नु भएका सम्पूर्ण जानकारी गाउँवासी नागरिकलाई कृषि व्यावसाय तथा पशुपालन व्यावसायमा उन्मुख बनाई आत्मनिर्भर र स्वावलम्बी बनाउने उद्देश्यका साथ कृषि तथा पशुपालन पेशालाई उच्च प्राथमिकता दिइनेछ ।
- १.२. जानकारी ४ स्थित नमूना कृषि अनुसन्धान तथा तालिम केन्द्रलाई प्रभावकारी रूपमा सन्चालन गरी कृषि अवलोकन क्षेत्रका रूपमा विकास गरिनेछ ।
- १.३. कृषि पेशालाई वढि प्रभावकारी बनाउन आधुनिक कृषि औजारहरू अनुदानमा उपलब्ध गराउने कार्यक्रम ल्याइनेछ ।
- १.४. उत्पादनमा आधारित प्रोत्साहन अनुदानको प्रवन्ध मिलाइनेछ ।
- १.५. प्राङ्गारिक मल तयार गरि वितरणको व्यवस्था मिलाइने छ ।
- १.६. कृषि वालीको उत्पादन र उत्पादकत्व हास हुन नदिन आकस्मिक वालीमा देखा पर्ने रोगकिरा व्यवस्थापनका लागि जैविक विषादीहरू अनुदानमा उपलब्ध गराउने कार्यक्रम ल्याइनेछ ।
- १.७. कृषि वालीको उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धिका लागि कृषि चक्लावन्दी (ब्लक) कार्यक्रम ल्याइनेछ ।
- १.८. कृषि उपज ढुवानी साधनको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- १.९. कृषि विमामा आधारित खेती प्रणाली अवलम्बन गरिनेछ ।
- १.१०. कृषक तथ्यांकलाई अध्यावधिक गरि न्यायोचित, समान रूपमा अनुदान प्रवाह गर्ने कार्यक्रम ल्याइनेछ ।

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पूर्वाधारः
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका विकासको मूल आधार”**

- १.११. माटो सुधार कार्यक्रम लागु गरिनेछ ।
- १.१२. सरल कृषि कर्जा उपलब्ध गराउन कृषकहरुलाई आवश्यक परामर्श दिईनेछ ।
- १.१३. कृषि पेशालाई मर्यादित एवम् जनचेताना मुखि बनाउन विद्यालयमा कृषि करेशावारी कार्यक्रम लागु गरिनेछ ।
- १.१४. मेघा उत्पादन कार्यक्रम (मकै, धान, तेलहन र दलहन वाली) का लागि स्थानीय, प्रदेश र संघिय सरकार बीच समन्वयात्मक कार्यक्रम लागु गरिनेछ ।

२. पशु सेवा:-

- २.१. सामुदायीक छाडा पशु चौपाया व्यवस्थापनका लागि सरोकारवाल सँग समन्वय तथा सहकार्य गरी बास स्थान, औषधी उपचार, खोप, आहारा तथा खानेपानीको उचित व्यवस्था गरिनेछ ।
- २.२. विश्व व्यापार संगठन तथा विश्व पशु स्वास्थ्य संगठनको मापदण्ड अनुसार पशुस्वास्थ्य सेवालाई किसानको माझ भरपर्दो, विश्वासिलो र आधुनिकरण गरिनेछ ।
- २.३. पशु तथा पशुजन्य पदार्थको उत्पादनवृद्धिका लागि नश्ल सुधार कृत्रिम गर्भाधान कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- २.४. स्थानीय तह तथा सरोकारवालाहरुको सहकार्यमा पशुपुन्छी बजार सन्चालन विकास तथा बिस्तारद्वारा कृषक, व्यवसायी तथा उपभोक्ताको लागि प्रतिस्पर्धात्मक तथा गुणस्तरिय पशुबस्तुको बजार पहंचुमा सहज बनाइनेछ ।
- २.५. वातावरण संरक्षण एवं जैविक विविधताको संबर्द्धन र उपयोग गर्दै पशुपुन्छीहरुमा आधारित आयआर्जन गर्ने खालका पशुजन्य उद्यमको अभिवृद्धि गरी खाद्य सुरक्षा स्थिती सुदृढ गरिनेछ ।
- २.६. पशुपालन व्यवसाय प्रवर्द्धनका लागि आवश्यक पर्ने प्राविधिक दक्षता एवं क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।
- २.७. रोग लाग्नु भन्दा रोग लाग्न नदिनका लागि ब्यापकरूपमा खोप कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- २.८. नेपाल बाट २०३० मा रेबिज रोग उन्मूलन गर्ने नेपाल सरकारको निति अनुसार रेबिज लाई रेबिज दिवस र खोप अभियानका रुपमा कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ ।

३. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम

- ३.१. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमका लागि रोजगार मूलक आयोजनाहरुको छनौट गरी रोजगार सेवा केन्द्रमा सुचिकृत बेरोजगार व्यक्तिहरुलाई रोजगारी दिईनेछ ।
- ३.२. श्रमको सम्मान राष्ट्रको अभियान कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पूर्वाधारः
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका विकासको मूल आधार”**

- ३.३. वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका व्यक्तिहरुको लागि पुनः एकीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- ३.४. गाउँपालिकाको रोजगार रणनीति तर्जुमा गरिनेछ ।

४. सहकारी

- ४.१. दैनिक उपभोग्य वस्तु, कृषि, मत्स्य तथा पशुजन्य पदार्थ उत्पादन वितरण र बिक्री गर्ने सहकारीलाई अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ४.२. सहकारीको लेखा प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्न आवश्यक तालिम प्रदान गरी अनुगमन गरिनेछ ।
- ४.३. सहकारीको वार्षिक साधारण सभा, आन्तरिक लेखा परिक्षण र वार्षिक प्रतिवेदन नियमनकारी निकायमा समयमै पेश नगर्ने संस्थाहरुलाई आवश्यक कारवाही गरिनेछ ।
- ४.४. गाउँपालिकाभित्र रहेका सहकारी र वित्तीय संस्थाहरुलाई प्रचलित कानून बमोजिम अभिलेखीकरण गरी उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगानीका लागि प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- ४.५. सहकारीहरुलाई व्यवसायिक रूपमा स्वच्छ पारदर्शी, सबल र सक्षम बनाउन लागत सहभागिता हुने गरी मागमा आधारित तालिम संचालन गर्ने व्यवस्थालाई निरन्तरण दिईनेछ ।

(ख) सामाजिक विकास क्षेत्र

१. सामाजिक विकास

- १.१. गाउँपालिकाले बालमैत्री स्थानिय शासन कार्यक्रम अवलम्बन गरि आवश्यक कार्यक्रमहरु संचाल गरिनेछ ।
- १.२. बालविवाह न्यूनिकरण गर्नका लागि विवाह गर्नु पूर्व वडा कार्यालयहरुबाट पूर्व अनुमति लिने प्रावधानलाई अनिवार्य गरिनेछ ।
- १.३. बालविवाह गर्ने/गराउने परिवार र व्यक्तिलाई लाई गाउँपालिका /वडा कार्यालयहरुबाट बाट उपलब्ध गराईने सार्वजनिक सेवा प्रवाहहरुमा कटौती गरिनेछ ।
- १.४. वैदेशिक रोजगारलाई सुरक्षित, मर्यादित, व्यवस्थित र भरपर्दो बनाउन सुरक्षित आप्रवासन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- १.५. गाउँपालिका क्षेत्र भित्र लागु औषध दुर्व्यसनबाट प्रभावित व्यक्ति वा सर्वसाधारणलाई लागु औषध दुर्व्यसन विरुद्धको सचेतना कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । सो सम्बन्धमा क्रियाशिल संघ संस्थाहरुलाई एक द्वार प्रणालीमा रही काम गराउने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- १.६. आदिवासी-जनजाती दलित, मुस्लिम तथा पिछडा वर्गको उत्थान र विकासका लागि लक्षित कार्यक्रमहरु संचालन गर्न प्राथमिकता दिईनेछ ।

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पूर्वाधारः
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका विकासको मूल आधार”**

- १.७. सामाजिक पूर्वाधारका कार्यहरूमा दिगोपना ल्याउन तथा सामाजमा सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू संचालन गर्न बडघर-भलमन्सा, समाजसेवी सँगको समन्वयमा विभिन्न कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- १.८. भूमिहिन सुकुम्बासी, भूमिहिन दलित तथा अव्यवस्थित बसोबासीहरूलाई व्यवस्थापनका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- १.९. बरघर भलमन्सा प्रथमा आबद्धलाई परिचयपत्र प्रदान गरिनेछ साथै क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरू समेत सन्चालन गरिनेछ ।
- १.१०. गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका प्रचलनमा रहेका सबै जातजातिहरूको चाँडपर्व, भाषा, कला, धर्म र संस्कृतिको सम्बर्धन तथा प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- १.११. सरकारी तथा गैरसरकारी संघसंस्थाहरूले संचालन गर्ने कार्यक्रमहरू गाउँपालिकाको वार्षिक योजना प्रणालीभित्र समेट्दै दोहोरो नपर्ने गरी कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- १.१२. नेपाल जातीय संग्रहालय लाई पालिकाको मातहतमा ल्याई संचालन तथा प्रवर्द्धन गरिनेछ ।

२. शिक्षा, युवा तथा खेलकुद

- २.१. सामुदायिक शिक्षामा सबैको पहुँच सुनिश्चित गर्न विद्यालय उमेर समूहका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा ल्याउने, सिकाउने र टिकाउने कार्यलाई अभियानका रूपमा संचालन गरिनेछ ।
- २.२. शिक्षामा सबैको पहुँच अभिवृद्धि गर्न अध्यक्ष छात्रवृत्ति कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- २.३. विभिन्न संघ संस्थासंग समन्वय गरी दिवाखाजा कार्यक्रमलाई व्यवस्थित गरिनेछ ।
- २.४. प्रारम्भिक बालविकास शिक्षालाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- २.५. सामुदायिक विद्यालयको शिक्षाको गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न विज्ञसमुह परीचालन गरी विद्यालय अनुगमन, सुपरीवेक्षण तथा कक्षा अवलोकन कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- २.६. प्रारम्भिक कक्षाको शैक्षिक गुणस्तर सुधार गर्न बालविकास शिक्षकलाई मन्टेश्वरी तालिम प्रदान गरिनेछ ।
- २.७. सामुदायिक विद्यालयमा शैक्षिक तथा शैक्षणीक योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नुका साथै कार्यसम्पादनको आधारमा सामुदायिक विद्यालयलाई पुरस्कारको व्यवस्था गरिनेछ ।
- २.८. विद्यालय नर्स र विद्यालय करेसाबारी कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- २.९. सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक पूर्वाधार निर्माण, मर्मत सम्भार, संचालन तथा व्यवस्थापनको कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पूर्वाधारः
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका विकासको मूल आधार”**

- २.१०. बालविकास सहयोगी कार्यकर्ता, सहायक कर्मचारी तथा कार्यालय सहयोगीको लागि न्यूनतम पारिश्रमिकको व्यवस्थापनमा निरन्तरता दिईनेछ ।
  - २.११. विद्यालयको जनशक्ति लगायतको व्यवस्थापनका लागि विभिन्न मापदण्ड तयार गरि विद्यालयलाई अनुदान दिने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
  - २.१२. गाउँपालिकामा प्राविधिक तथा व्यवसायिक विद्यालय स्थापना गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ ।
  - २.१३. गाउँपालिका स्तरीय खेलकुद तथा अतिरिक्त क्रियाकलाप प्रतियोगिता संचालनको लागि सुवर्णपुर खेलमैदानको स्तरोन्नति गरिनेछ ।
  - २.१४. गाउँपालिका भित्रका युवाहरुको प्रतिभा पहिचान गर्न आवश्यक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
  - २.१५. सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत छात्राहरुलाई निःशुल्क सेनिटरी प्याड वितरणको कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
  - २.१६. विद्यार्थी संख्या तथा भौगोलिक दूरीको आधारमा विद्यालय समायोजन तथा शिक्षक दरबन्दी मिलान कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
  - २.१७. संस्थागत विद्यालयहरुको नियमन तथा व्यवस्थापन गर्न आवश्यक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
  - २.१८. सामुदायिक विद्यालयमा स्काउट समिति गठन गरी विद्यार्थीहरुलाई स्काउट सम्बन्धी तालिम दिइनेछ ।
  - २.१९. आधारभूत तह (कक्षा १-३) को स्थानीय थारु भाषाको पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक निर्माण गरिनेछ ।
  - २.२०. आधारभूत तह (कक्षा ६-८) मा स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरिनेछ ।
  - २.२१. अंग्रेजी माध्यमबाट शिक्षा दिन इच्छुक सामुदायिक विद्यालयहरुलाई पूर्वाधार तथा शिक्षक दरबन्दी लगायतका कार्यमा प्रोत्साहन दिई शैक्षिक गुणस्तर कायम गरिनेछ ।
  - २.२२. गाउँपालिकामा स्थापना भएका धार्मिक विद्यालय(मदरसा)लाई व्यवस्थापन अनुदान उपलब्ध गरिनेछ ।
  - २.२३. खेलकुद क्षेत्रलाई बढावा दिदै जानकारी ३ वडा कार्यालय नजिक OUT DOOR खेलहरु सन्चालन गरिनेछ ।
  - २.२४. गाउँपालिकामा सामुदायिक पुस्ताकालयको स्थापनाका लागि पहल गरिनेछ ।
  - २.२५. जानकारी १ दुर्गौलीमा रहेको कबर्डहल लाई व्यवस्थित गरि सन्चालनमा ल्याईनेछ ।
- ३. महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक**
- ३.१. विकासका गतिविधीहरु निर्माण गर्दा बालमैत्री, अपांगमैत्री, ज्येष्ठ नागरीक मैत्री र महिला मैत्री अवधारणालाई निरन्तरता दिईनेछ ।

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पूर्वाधारः
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका विकासको मूल आधार”**

- ३.२. सामाजिक कुरिती र परम्परागत हानिकारक अभ्यासहरू(लैङ्गिक विभेद, बालविवाह, बहु विवाह, छाउपडी प्रथा, छुवाछुत प्रथा, दाईजो प्रथा आदी) न्यूनिकरण गर्न सचेतीकरण कार्यक्रमहरू ल्याईनुका साथै महिलाहरूलाई सशक्तिकरण गरी रोजगारमुलक कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- ३.३. अपांगता भएका व्यक्तिहरूका हक, अधिकारका संरक्षणका सम्बन्धि कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता दिईनेछ र अपांगता भएका व्यक्तीहरूलाई सिपमुलक तालीम संचालन गरी आत्मनिर्भर बनाउनका लागि कार्यक्रमहरू ल्याईनेछ ।
- ३.४. लैङ्गिक समानता तथा समाजिक समावेशीकरण नीती निर्माण गरी जानकारी गाउँपालिकाको समग्र विकासमा सम्पूर्ण वर्ग, लिङ्ग, क्षेत्रको सहभागीताको सुनिश्चितता गराईने छ ।
- ३.५. अभिभावक बिहीन बालबालिकाकाहरूको लागि कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।

४. स्वास्थ्य

- ४.१. सिकलसेल थालासेमिया रोगको पहिचान गर्न उक्त रोगको स्क्रिनिङ्ग शिबिर सन्चालन गरिनेछ ।
- ४.२. पालिका अन्तर्गतका स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट तोकिए बमोजिमको निःशुल्क आधारभूत स्वास्थ्य सेवा सुनिश्चित गरिनेछ ।
- ४.३. गाउँपालिकामा १५ शैयाको अस्पताल स्थापना गर्ने राष्ट्रिय नीति अनुसार सो स्थापनार्थ आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- ४.४. स्वास्थ्य सेवाका आयामहरू प्रतिकारात्मक सेवा, प्रवर्द्धनात्मक सेवा, उपचारात्मक सेवा, पुनर्स्थापना सेवाहरू समेटेर स्वास्थ्यका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछन् ।
- ४.५. पोषणयुक्त खानेकुराको बारेमा चेतना बढाउदै पोषण कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाईनेछ ।
- ४.६. स्वास्थ्य चौकी ,आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र ,सामुदायिक स्वास्थ्य एकाई र खोप केन्द्र लाइ व्यवस्थित गरिनेछ साथै औषधि तथा उपकरणको उपलब्धतामा वृद्धि गरिनेछ ।
- ४.७. आधारभूत स्वास्थ्य सेवालाई प्रभावकारी बनाउन संघ ,प्रदेश तथा गैर सरकारी निकाय संग आवश्यक सहकार्यलाई बढाइनेछ ।
- ४.८. नसर्ने रोगको प्रकोपको न्यूनिकरणका लागि स्वास्थ्य प्रवर्द्धनात्मक सेवामा विशेष जोड दिईनेछ साथै यसको लागि निदानात्मक सेवा र उपचारात्मक सेवालाई विस्तार गरिनेछ ।

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पूर्वाधारः
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका विकासको मूल आधार”**

- ४.९. पूर्णखोप सुनिश्चितता वडा तथा पालिकाको अवस्थालाई कायम गर्दै हरेक वडाहरूमा खोपको अवस्थाको हरेक वर्ष समीक्षा गरिनेछ । साथै गाउँपालिक पूर्ण खोपको अवस्थालाई हरेक वर्ष सुनिश्चित रहेको घोषणा गरिनेछ ।
- ४.१०. कोल्ड चेन व्यवस्थापनको लागि चाहिने सामग्री (फ्रिजर, कोल्ड बक्स आदि) व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- ४.११. हरेक स्वास्थ्य संस्थामा स्वास्थ्य शिक्षा कर्नर राखिनेछ र पोषिला खानेकुराको प्रदर्शन गर्ने र स्थानीय स्तरका पोषिला खानेकुराहरूको उपभोग वृद्धि गराउन आवश्यक शिक्षा, परामर्श दिइने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- ४.१२. वर्षमा एक पटक संघ तथा प्रदेश स्वास्थ्य निकायसँग समन्वय गरी स्थायी बन्ध्याकरण शिविर सञ्चालन गरिनेछ ।
- ४.१३. सम्पूर्ण स्वास्थ्य संस्थाहरूमा ५ वटा साधनहरू (डिपो / पिल्स / कण्डम/ IUCD / इम्प्लान्ट) सेवा प्रदान गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- ४.१४. सुरक्षित मातृत्व, प्रजनन स्वास्थ्य सेवालाई सुदृढ गर्न आवश्यकतानुसार स्वास्थ्य संस्थाहरूमा प्रसुती केन्द्र तथा दक्ष प्रसूतिकर्मीको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ४.१५. पूर्ण गर्भवती जाँच एबम पूर्ण संस्थागत सुत्केरी जस्ता अभियानलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाइनेछ ।
- ४.१६. संस्थागत प्रसुती सेवालाई प्रभावकारी बनाउन पालिका भित्रका स्वास्थ्य संस्थाबाट जटिलता भई अन्य संस्थामा प्रेषण गर्नुपरेमा लाग्ने एम्बुलेन्स सेवा शुल्कमा छुटको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ४.१७. जिल्ला/प्रदेश/संघ सँगको सहकार्यमा PMTCT कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- ४.१८. महामारीको पुर्व तयारी तथा व्यवस्थापनको लागि आर आर टि लाई तयारी अवस्थामा राखिने छ साथै उक्त कार्यलाई आवश्यक पर्ने औषधि तथा औषधिजन्य सामग्रीहरू तयारी अवस्थामा राखिनेछ ।
- ४.१९. जटिल प्रकारका क्षयरोग(DR/SDR)लाई समयमै पहिचान तथा व्यवस्थापन को लागि पहल गरिनेछ ।
- ४.२०. क्षयरोग, कुष्ठ रोग, मलेरिया तथा किटजन्य रोग सम्बन्धि नयाँ रोगी पत्ता लगाउन समय समयमा जोखिम स्थानहरू पहिचान गरी विभिन्न परिक्षण शिविर सञ्चालन गरिनेछ ।
- ४.२१. म.स्वा.स्व.से. हरूलाई स्वास्थ्यका सम्पूर्ण कार्यक्रमहरूमा समुदाय स्तरमा जनचेतना फैलाउने कार्यमा थप उत्प्रेरित गरिनेछ ।
- ४.२२. ६० वर्ष पुरा भएका तथा अन्य कारणले सेवा प्रदान गर्न कठिन भएका म.स्वा.स्व.से. हरूलाई स-सम्मान विदाइ कार्यक्रम राखिनेछ ।

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पूर्वाधारः
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका विकासको मूल आधार”**

- ४.२३. स्वास्थ्य संस्थाबाट निस्कने फोहोरमैलाको उचित व्यवस्थापनका लागि आवश्यक पर्ने उपकरण तथा सामग्रीहरूको उपलब्धतालाई सुनिश्चित गरिनेछ ।
- ४.२४. सर्ने तथा नसर्ने रोगहरूको समयमै पहिचान ,निदान तथा उपचार गर्न आवश्यकता अनुसार विशेषज्ञ सेवा सहितका स्वास्थ्य शिविरहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- ४.२५. विद्यालय स्वास्थ्य कार्यक्रम र पोषण शिक्षालाई थप प्रभावकारी बनाउन विद्यालय नर्सिंग सेवा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- ४.२६. पोषण कार्यक्रम लाई थप प्रभावकारी बनाउन ओटीसी नभएका स्वास्थ्य संस्थाहरूमा आवश्यकता पहिचान गरी ओटीसी स्थापना तथा सुदृढीकरण गरिनेछ ।
- ४.२७. स्वास्थ्य संस्थामा गुणस्तर सुधार समिति गठन गरिनेछ र गुणस्तर सुधारका कार्यक्रमहरू लागू गरिनेछ ।
- ४.२८. स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट गरिने मासिक प्रतिवेदन तथा मासिक समीक्षा बैठकलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- ४.२९. स्वास्थ्य संस्थाहरूको नियमित अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ
- ४.३०. स्वास्थ्यकर्मीहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्न समयानुकूल तालिमका लागि Onsite Coaching लगायत लामो तथा छोटो तालिमका लागि सम्बन्धित निकायहरूसँग समन्वय गरिनेछ ।
- ४.३१. राष्ट्रिय विमा कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाई विमितहरूको नवीकरणको लागि प्रोत्साहित गरिनेछ ।
- ४.३२. समयानुकूल प्रभाव पार्ने रोगहरूको रोकथाम तथा व्यवस्थापनको लागि F.M. रेडियो पत्र पत्रिकाहरूमा सन्देश प्रवाह गरिनेछ ।
- ४.३३. सम्पूर्ण स्वास्थ्य संस्थाहरूलाई किशोर किशोरी मैत्री बनाइनेछ ।
- ४.३४. स्वास्थ्य संस्थाहरूमा तथा वर्थिङ सेन्टरहरूको औजार उपकरणको खरीद तथा व्यवस्थापनको लागि उचित बजेट व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- ४.३५. एच.आई.भि. प्रभावित व्यक्तिहरूका बालबालिकाहरूलाई पोषण तथा शिक्षाको लागि आवश्यक सहयोग प्रदान गरिनेछ ।
- ४.३६. मानसिक स्वास्थ्य समस्या भएका व्यक्ती, मनोसामाजिक अपाङ्गता भएका व्यक्तीहरूलाई आधारभुत स्वास्थ्य सेवा नितीले अवलम्बन गरे अनुसार मानसिक स्वास्थ्य सेवामा सहज, सुलभ र समान पहुँच सुनिश्चित गरिने छ । सो को लागि आवश्यक स्रोत, साधन, जनशक्ति र संयन्त्रको व्यवस्थापन क्रमश गरिदै लगिनेछ ।
- ४.३७. नेपाल रेडक्रस सोसाइटी टिकापुर रक्तसञ्चार सेवा केन्द्र सँगको सहकार्यमा पालिका बासीहरूलाई निःशुल्क प्रदान गर्दै आइरहेको रक्तसेवाको कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- ४.३८. जेष्ठ नागरिक घरदैलो स्वास्थ्य कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ ।

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पूर्वाधारः
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका विकासको मूल आधार”**

४.३९. कोभिड १९ रोग रोकथाम, नियन्त्रण तथा ब्याबस्थापन गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ

५. खानेपानी तथा सरसफाई

- ५.१. खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता योजना (WASH PLAN) तयार गरिनेछ ।
- ५.२. विश्व बैंकको सहयोगमा संचालित खानेपानी क्षेत्रगत सुशासन तथा पूर्वाधार सहयोग आयोजना अन्तरगत खानेपानी आयोजनाको DPR तयार गरी निर्माणको कार्य अघि बढाइनेछ ।
- ५.३ स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाईको सेवा बिस्तार गरी सार्वजनिक स्थानहरुमा शौचालय निर्माणका लागि आवश्यक कार्य अगाडी बढाइनेछ ।

(ग) पूर्वाधार विकास

१. प्राथमिकताको आधारमा आयोजना निर्माण कार्य अगाडी बढाइनेछ ।
२. गाउँपालिकाको सडक यातायात गुरुयोजना अद्यावधिक गरी प्रभावकारी रुपमा लागु गरिनेछ ।
३. आ व २०७९।०८० मा विनियोजित भई सम्पन्न हुन नसकेका पालिकास्तरिय सडक कालोपत्रे आयोजनालाई यस आ व मा प्राथमिकता दिईनेछ ।
४. गाउँपालिकाको प्रशासकीय भवन निर्माणको प्रक्रिया थालनी गरिनेछ ।
५. वडा नं ५, ६ र ७ को वडा कार्यालय भवन निर्माणको प्रक्रिया थालनी गरिनेछ ।
६. सडक चौडा गरि पक्की सडक निर्माण प्रक्रिया निरन्तरता दिईनेछ ।
७. वातावरण मैत्री पूर्वाधार नीतिलाई अवलम्बन गरिने छ ।
८. क्रमागत आयोजनालाई निरन्तरता दिई अधुरा आयोजना यसै आ.व. मा सम्पन्न गरिनेछ ।
९. पक्की ढल निकास निर्माणमा जोड दिईने छ ।
१०. पालिका भित्र रहेका सार्वजनिक जग्गाको पहिचान गरि खुला क्षेत्रको अवधारणा अगाडी बढाइनेछ ।
११. विश्व बैंकको सहयोगमा खानेपानी क्षेत्रगत सुशासन तथा पूर्वाधार सहयोग आयोजना अगाडी बढाइनेछ ।
१२. घरको वर्गिकरण प्रक्रिया अगाडी बढाइनेछ ।
१३. भवन निर्माण संहिता, २०७२ मापदण्ड अनुसार भवन निर्माणको प्रक्रियालाई अनिवार्य गरिनेछ ।
१४. Building Bye Laws निर्माणको प्रक्रिया अगाडी बढाइनेछ ।
१५. मर्मतसंभार कोषलाई थप व्यवस्थित गरिनेछ ।

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पूर्वाधारः
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका विकासको मूल आधार”**

१६. रानी जमरा कुलरिया सिंचाई आयोजना सँग समन्वय गरि पूर्वाधार निर्माणमा सहकार्य गरिनेछ ।
१७. संघिय तथा प्रादेशिक सरकारसँग पूर्वाधार विकासको लागि समन्वय तथा सहकार्य गरिनेछ ।
१८. खेलमैदान निर्माणको लागि संघिय तथा प्रादेशिक सरकारसँग समन्वय तथा सहकार्य गरिनेछ ।
१९. हाम्रो पूर्वाधार, राम्रो पूर्वाधार बनाउन सरोकारवाला सँग समन्वय गरिनेछ ।
२०. वडा नं ७ मा आधारभुत स्वास्थ्य ईकाई भवन निर्माण प्रक्रिया थालनी गरिनेछ ।
२१. सामुदायिक पशु चौपाया व्यवस्थापनको लागि आवश्यक पूर्वाधार निर्माणको थालनी गरिनेछ ।
२२. साँस्कृतिक महत्वको मठ मन्दिर, गुम्बा, मस्जिद र मरुवा निर्माणलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

(घ.) वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

१. स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोषमा रकम बृद्धि गरि विपद् पुर्व, अवधि र पश्चातका कार्यक्रमहरु सन्चालन गरिनेछ ।
२. गाउँपालिकालाई हरित गाउँपालिका बनाउन आफ्नो नाम आफ्नो रुख कार्यक्रम लाई निरन्तरता दिइनेछ ।
३. गाउँपालिकाका उच्च जोखिममा रहेका बस्तिहरुमा परम्परागत रूपमा चलि आएको भौका लाई महत्वपूर्ण कागजात राख्ने सधान बनाई स्थानीय हस्तकलालाई प्रोत्सहान गरिनेछ ।
४. कालोपत्रे भएका सडकहरुको दायाँ बायाँ वृक्षारोपण गरि हरियाली प्रबर्द्धनमा जोड दिइनेछ ।
५. गाउँपालिकाको स्थानीय पाठ्यक्रममा विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायू परिवर्तनका विषयबस्तु समावेश गरिनेछ ।
६. गाउँपालिका भित्र रहेका उच्च भवन, उच्च धारा र शौचालयहरुको मर्मत सम्भार गरी समुदायलाई जिम्मेवार बनाईनेछ ।
७. स्थानीय आपतकालिन कार्य सन्चालन केन्द्रलाई २४ औ घण्टा सन्चालनका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पूर्वाधारः
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका विकासको मूल आधार”**

८. जल तथा मौसम विज्ञान विभाग लगायतका निकायसङ्ग समन्वय सहकार्य गर्दै पूर्वसूचना प्रणाली ,मौसम पूर्वानुमान आधारित पुर्वकार्य लगायतका गतिविधिहरूलाई थप महत्वका साथ अगाडी बढाइने छ ।
९. पथरैया नदीको पूर्व सूचना प्रणाली लाई व्यवस्थित बनाउन पहल गरिनेछ ।
१०. विपद् सँग सम्बन्धित घटनाहरूको कृतिम घटना अभ्यास सन्चालन गरिनेछ ।
११. गाउँपालिकाको सम्भावित डुवान क्षेत्रमा उच्च भवन निर्माणका लागि पहल गर्नुका साथै उद्धार सामग्री (लाइफ ज्याकेट, रबर बोट, आदि)को व्यवस्था गरिनेछ ।
१२. समुदाय तथा विद्यालय स्तरमा वातावरण संरक्षण,विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन सम्बन्धि सचेतना मुलक कार्यक्रमहरू सन्चालन गरिनेछ ।
१३. बाढी व्यवस्थापनका लागि प्रकृतिमा आधारित समाधानका उपायहरू (जैविक तटबन्धन,वृक्षारोपण, ताल तलैयाहरूको संरक्षण) अवलम्बन गरिनेछ ।
१४. सामुदायिक वनको नियमन तथा व्यवस्थापनमा कडाई गरिनुका साथै सामुदायिक वनहरूको समन्वयमा आवश्यक कार्यक्रमहरू सन्चालन गरिनेछ ।
१५. विकास साझेदार संघसंस्था सामुदायिक वनहरू सँगको समन्वय तथा सहकार्यमा **दमकल सेवा** संचालनका लागि पहल गरिनेछ ।
१६. विकास र वातावरण संरक्षण क्षेत्रमा कार्यरत गैरसरकारी संघसंस्था बीच समन्वय गरी एकद्वार प्रणालीबाट विपद् व्यवस्थापन कार्यक्रम सन्चालन गर्न जोड दिईनेछ ।
१७. स्थानीय विपद् जोखिम न्युनीकरण रणनीतिक कार्ययोजना तथा जोखिम भु उपयोग योजना तयार गरि जोखिमलाई न्युनिकरण गर्दै लगिनेछ । पालिकाको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनालाई क्रमागतरूपमा कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ । यस्ता योजना तयारी तथा कार्यान्वयन गर्न विकास साझेदार सस्थाहरूसंग सहकार्य गरिनेछ ।
१८. गाउँपालिकाभित्र रहेका ताल तलैयाहरू संरक्षण गरी पर्यटन प्रवर्द्धनमा जोड दिईनेछ ।

(ड) सुशासन तथा संस्थागत विकास

१. कर्मचारीहरूको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनका आधारमा पुरस्कृत तथा दण्डित गरिनेछ ।
२. गाउँपालिका कार्यालय र सम्पूर्ण वडा कार्यालयहरूमा विद्युतीय हाजिरीको (E-Attendance) व्यवस्था मिलाईनेछ ।
३. गाउँपालिकाका कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि तालिमको व्यवस्था मिलाईने छ ।

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पूर्वाधारः
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका विकासको मूल आधार”**

४. देशको विद्यमान आर्थिक अवस्थालाई मध्येनजर गरी प्रशासनिक खर्चलाई थप मितव्ययी बनाउदै लैजाने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
५. नियमित राजस्व दाखिला गर्ने करदातालाई पुरस्कृत तथा समयमा राजस्व दाखिला नगर्ने करदातालाई दण्डित गरिने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
६. आन्तरिक राजस्वका दायरा विस्तार गरी राजस्व चुहावट नियन्त्रण गर्न सम्पूर्ण वडा कार्यालयहरूमा अनिवार्य रूपमा स्थानीय संचित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (SuTRA) मार्फत राजस्व संकलन गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
७. आगामी आर्थिक वर्षमा गाउँपालिकाको समग्र राजस्व सुधारका लागि प्रभावकारी रावस्व सुधार कार्यायोजना बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।
८. गाउँपालिका भित्र नगर प्रहरी, सडक बत्ती, CCTV Camera लगायतका सुरक्षा संयन्त्रको व्यवस्था मिलाईनेछ ।
९. गाउँपालिकाका कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरूको दुर्घटना बीमाको व्यवस्था मिलाईनेछ ।
१०. गाउँपालिकाको सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी र नतिजाउन्मुख बनाउनका लागि शाखा प्रमुखहरूसँग कार्यसम्पादन सम्झौता गरिनेछ ।
११. वार्षिक रूपमा गाउँपालिका कार्यालय र वडा कार्यालयलाई पारदर्शिक र जवाफदेहि बनाउन आवश्यक कार्यक्रमहरू सन्चालन गरिनेछ ।
१२. नागरिकसँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने सूचनाहरू प्रत्येक गाउँका बडघरहरू मार्फत प्रवाह गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
१३. छिमेकी पालिकाहरू सँग भगिनि सम्बन्ध कायम गरिनेछ ।
१४. आवश्यकता अनुसार ऐन, नियमावली, कार्यविधि, निर्देशिका र मापदण्ड बनाईनेछ ।
१५. गाउँपालिकाको सिमाना विवाद समाधानको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
१६. “न्याय सम्पादन ढिलो हुनु, न्याय नपाउनु सरह हो” भन्ने न्यायको सिद्धान्त लाई सार्थक बनाउन छिटो छरितो र सर्वसुलभ न्याय सम्पादन कार्यलाई विशेष जोड दिईनेछ ।
१७. सामुदायिक मेलमिलाप कर्ताहरूलाई मेलमिलाप सम्बन्धी पुर्नताजगी तालिमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
१८. सुचिकृत मेलमिलापकर्ताहरूलाई वडा तहको विवाद समाधानमा सक्रिय बनाइनेछ ।
१९. न्यायिक समितिका क्षेत्राधिकार तथा मेलमिलाप सम्बन्धि सरोकारवाल सँग अन्तरक्रिया कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ ।

“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पूर्वाधारः
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका विकासको मूल आधार”

२०. अन्तरपालिका न्यायिक समिति पदाधिकारी र मेलमिलापकर्ताहरु बिच अनुभव साटासाट गर्न अन्तरक्रिया कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ ।

आदरणीय गाउँसभा सदस्यज्यूहरु,

प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयनबाट “शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पूर्वाधार : पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका विकासको मूल आधार ” को गन्तव्यमा पुगी समृद्ध नेपाल सुखी नेपालीको राष्ट्रिय आकांक्षा पुरा गर्न हाम्रो सरकारका प्रत्येक कार्यहरुको केन्द्र बिन्दु आम नागरिक हुनेछन । सबैलाई समान अवसर,समान अधिकार उत्तिकै सुरक्षा उत्तिकै सम्मानको प्रत्यभूति गरिनेछ ।

अन्तमा, गाउँपालिकाको विकासमा साझेदारी र सहयोग गर्ने नेपाल सरकार, सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकार, गाउँसभा सदस्यज्यूहरु, विकास साझेदार संस्थाहरु,नागरिक समाज, राजनितिक दलका विज्ञ मित्रहरु,निजि क्षेत्र,गैर सरकारी संस्था,संचारकर्मी लगायत सम्पूर्ण कर्मचारी तथा गाउँवासी आमा बुवा,दाजुभाई तथा दिदी बहिनीहरुमा हार्दिक आभार व्यक्त गर्दै आगामि दिनमा पनि यहाँहरुको सहयोग निरन्तर रुपमा प्राप्त हुनेछ भन्ने आशा र अपेक्षा गर्दै मेरो सम्बोधन लाई यहि समापन गर्दछु ।

हार्दिक धन्यवाद ।

नमस्कार ।

गणेश चौधरी

अध्यक्ष

२०८० साल असार ७ गते बिहिबार ।